

ELŐFIZETÉS

ARADYBAN ÉS VIDÉKÉN:
 Egy évre ... 240 Leu,
 Fél évre ... 120 Leu,
 Egy negyed évre ... 60 Leu,
 Egy hónapra ... 20 Leu.

Értesítések iratásának szerinti
 díjazás mellett vételmek kék.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

MEGJELENÉS
 Aradi és Csanakai Egyesült Vas-
 űvek palotájában.
 KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Vállalat
 Bulvardul Regele Ferdinand L.
 (Egyesületi központ) 22. szám.
 TELEFON-SZÁM 151.

ARAD, 1922.

Még szerkesztő: STAUBER JÓZSEF.

Szombat, szeptember 16

FOBB KOZLEMENYEK:

UJABB RÉSZLETEK A NEUMAN-
 HAZ PUSZTULÁSARÓL.
 A KISEBBSÉGEK JOGAI
 SZMIRNA LANGOKBAN.
 AZ ÖNFELALDOZÓ TŰZOLTÓ.
 MINISZTER ÉS KÉPVISELŐ
 AFFÉRJA.
 OROSZORSZÁG FEGYVERKEZIK
 NEHEZSÉGEK A LISZTELLATAS-
 NAL.
 SZINHÁZI VALSÁG MAGYAR-
 ORSZÁGON.

A tűzvész tanulságai.

Kormos, tűzköz falak meredő-
 nek Aradváros szívében az égnek.
 A város egyik legnagyobb hépar-
 lotjának falai. Szomorú látóje-
 léül annak, hogy a város hatósága
 lásson végre neki a tűzoltóság re-
 organizációjának és modernizálá-
 sának. A Neuman-palota tegnapi
 égése alkalmából csak egy, létszá-
 mu, rosszul fizetett és primitív esz-
 közökkel ellátott tűzoltóságunk
 emberföltölti és derék munkát vég-
 zett. Tűzoltóinkat tehát nem érheti
 gáncs, sőt minden elismerés nélkül,
 amiért az adott körülmények kö-
 zött mégis csak sikerült nekik
 megbirkózni a lángtengerrel, azt
 lokalizálni és megmenteni Aradvá-
 ros egyik legnagyobb épülettömb-
 jének többi házeit.

A tűzoltóság parancsnoka elég
 sokszor fordult kérő szózatokkal a
 hatósághoz, hogy javítsa meg a
 tűzoltók anyagi helyzetét, mivel
 ezek megfelelő anyagi ellátottság
 hiányában más kenyérkereset
 után kénytelenek nézni. Miután pe-
 dig az anyagi helyzet javítása nem
 következett be, tűzoltóságunk létszá-
 ma fokozatosan megfogyatko-
 zott. Elég sokszor kérte a tűzoltó
 főparancsnok azt is, hogy lássák
 el az aradi tűzoltóságot megfelelő,
 modern felszereléssel. Ezt sem kap-
 ta meg s a tegnapi nagy égés bebi-
 zonyította, mily rozoga és ócska
 tűzoltóságunk felszerelése. A tűz-
 oltó főparancsnoknak egy modern
 fecskendő beszerzése érdekében in-
 ditott társadalmi akciója is csü-
 törtököt mondott. Nagy részben
 ezek az okai annak, hogy a mai
 sivatár lakásviszonyok közepette,
 amikor az építés sehogysem tud
 megindulni; lakható házatok száma
 ilyen katasztrófális uton is meg-
 apad, ezáltal tetemesen megnövel-
 ve a szinte tragikus lakásinséget.
 Ha már nem tudunk építeni, leg-
 alább arra kellene minden eszkö-
 zel törekedni, hogy megtartsuk
 meglévő lakóházainkat és ne ar-

gadjuk át azokat, amennyire em-
 beri erőnkől telik, az elemek pusztításának.

A tegnapi katasztrófális tűz-
 vész szomorú tanulságaképpen a
 legkomolyabban fordulunk a váro-
 si hatósághoz, bizonyára Aradvá-
 ros összlakosságának a nevében,
 hogy fogjon hozzá azonnal a tűz-
 oltóság kérdésének radikális ren-
 dezéséhez. Ez a követelésünk any-

nyival jogosultabb, mivel Aradvá-
 ros polgárságának a vállait akkora
 községi adó terheli, hogy annak
 ellenében legalább abban a nyu-
 godt tudatban élhessen, hogy a ha-
 tóság mindent elkövet a polgárság
 életének és vagyonának megörzé-
 sére. Ne várjunk addig, míg egy
 újabb hasonló katasztrófa kény-
 szerint bennünket arra, hanem
 előzzük meg azt!

Anglia nem adja oda Konstantinápolyt.

(Európát háborús bonyodalom fenyegeti. — Bolgár-török
 torzsalakodások. — Lemond a szultán. — Lázadás a görög
 szigeteken.)

RÓMA. Schanzer olasz külügy
 miniszter a tegnapielőtti miniszter-
 tanácsban előterjesztette vélemé-
 nyét a keleti helyzetéről. Szerinte
 Olaszország kénytelen ragaszkod-
 ni a konferencia összehívásához.
 Ámbár az angol kormány elzárkó-
 zik a kezdeményezés elől, az olasz
 kormány nem vállalkozhat a fejle-
 ményekért a felelősséget. A mi-
 nisztertanács úgy határozott, hogy
 ilyen értelemben jegyzéket küld
 Párisba és Londonba. A jegyzék
 már el is ment. Az angol nagykör-
 vet tegnap a consultán tisztázta a
 londoni jegyzék következtében tá-
 madt félreértést és kijelentette,
 hogy kormánya nem utasította el
 a velencei konferencia tervét, csu-
 pán rámutatott, hogy veszedelmés
 a törökökkel tárgyalásokba bo-
 csátkozni, amíg nem lehet tudni,
 hogy mik a céljaik. Az angol kor-
 mány szilárdan el van tőkelve,
 hogy nem adja ki kezéből Konstan-
 tinápolyt. A római lapok Angliát
 okolják azért, ha a háborús bonyo-
 dalmak Európára is áttérjednek.
 Az a vélemény, hogy Olaszország
 nem tűrheti, hogy Anglia miatt a
 Balkán újabb lángba boruljon.

RÓMA. A Messengernek jelen-
 tik Konstantinápolyból, hogy Bul-
 gária és Törökország között meg-
 kezdődtek a torzsalakodások.

PÁRIS. Angorában biztosra
 veszik, hogy a szultán lemond a
 trónörökös javára. Ebben az eset-
 ben a két török kormány egye-
 sülné. A kisázsiai szövetséges csa-
 patok az angol parancsnoktól uta-
 sítást kaptak, hogy feltétlenül ke-
 rüljék az összeültözést a Kemal-
 listákkal.

PÁRIS. Konstantinápolyból is

lentic, hogy Chiosz és Mithilene
 görög szigeteken kitört a lázadás.
 Mithilene kiáltotta a köztársasá-
 got és megfosztotta trónjától Kon-
 stantint.

PÁRIS. A Temps konstantiná-
 polyi jelentése szerint Csanaknál,
 a Dardanellák ázsiai partján, to-
 vábbá Szkutarinál Konstantiná-
 polylyal szemben francia, angol és
 olasz csapatok szállottak partra,
 hogy Konstantinápolyt és a Galli-
 poli-félszigetet megvédjék.

London. Angol kormánykörökben
 arra számítanak, hogyha a Tráciá-
 ra vonatkozó terveket a törökök
 meg akarnák valósítani, a legro-
 videbb idő alatt új Balkánkoalíció
 alakulna, amely Kemal pasa török
 véseit meghusitáná. Bulgária
 azonban ebben az esetben Kemal
 pasa mellé állana és már most
 előkészületeket tesz, hogy támo-
 gassa Kemal pasának a Csafak-
 zsa vonalon tulterjedő esetleges
 katonai intézkedéseit. Londonban
 különben elterjedt annak a híre,
 hogy Jugoszlávia mozgósítást in-
 tézkedéseket tesz és a szerb csa-
 patokat több helyen összevonta.
 Szmirnal jelentés részleteket kö-
 zöl a törököknek Szmirnába való
 bevonulásáról. Amikor az első
 török lovasosztály bevonult a vá-
 rosba, a bevonuló osztály mellett
 egy kézigránát felrobbant, amely
 egy tisztet megsebesített. Erre
 nagy pánik keletkezett s utána
 megrohanták a keresztényvallású
 örmények negyedét, százötvenet
 közülük megöltek és számos asz-
 szonyt elhurcoltak. Más városré-
 szekben is voltak ezután zavargá-
 sok. Vasárnap a törökök senkit
 sem engedtek ki a városból és
 harc közben felgyújtották a görög
 negyedét. Számos ház elhamvadt
 a napok tartó tűzben.

Bánffy expozeje Genfben.

(Benes Európa ujjáépítéséről.)

GENF. A Magyarország felvén-
 lét vizsgáló albizottság meghall-
 gatta gróf Bánffy Miklós magyar
 külügyminiszternek erről szóló ex-
 pozejét. A miniszter nyilatkozata al-
 kalmassá látszik arra, hogy a bi-
 zottságban felmerült aggodalmaikat
 eloszlassa. A Habsburg-dinasztia
 restaurálására vonatkozólag nem
 intéztek kérdést Bánffyhoz. A bi-
 zottság meglegedett a magyar nem-
 zetgyűlésnek erről szóló ünnepélyes
 nyilatkozatával. Az albizottság ked-
 vező jelentést fog előterjeszteni.

GENF. Benes cseh külügyminis-
 ter a svájci sajtó bankettjén Európa
 ujjáépítésének lehetőségéről beszélt.
 Csehország a régi osztrák-magyar
 alakulást új gazdasági rendszerrel
 kíváná helyettesíteni. Minden vo-
 nalon takarékoskodni kell és fo-
 kozni a termelést. A munkát minden
 államnak saját erejéből kell végre-
 hajtani teljesen függetlenül egymás-
 tól. Ama reményét fejezte ki, hogy
 Ausztria saját erejéből talpra áll, ha
 sikerül a hiteleket rendelkezésre bo-
 csátani, amelyek elősegítik, hogy lé-
 legzethez jusson.

A magyar belügyminiszter az internáltakról.

BUDAPEST. Rakovszky Iván
 belügyminiszter ma a „Szózat”
 munkatársának így nyilatkozott az
 internálók táborban szerzett tapasztala-
 tairól:

— A súlyos kritikák után megte-
 pett az, hogy teljesen higiénikus és
 abszolút kifogástalan intézményt
 találtam. A táborban mindössze
 százhetvenöt internált van, akik kö-
 zött néhány gyermek is van. A
 gyermekek sokkal jobb élelmezés-
 ben részesülnek, mint a felnőttek.
 Egészségi állapotuk kitűnő, olyany-
 nyira, hogy három éve mindössze öt
 haláleset fordult elő. A miniszter az
 ismeretes Fényes László ügyről azt
 mondotta, hogy az internálási eljá-
 rás nem rendelte el, hanem csak
 rendőri felügyelet alá helyezte Fé-
 nyest. Nem szorul bővebb magya-
 rázatra az, hogy a forradalom elő-
 készítésében Fényes szerepe aggá-
 lyosnak tekintendő, mert ismét be-
 utazza az országot és agitálni fog.
 Ami az országos főkapitányok szo-
 cialis szervezkedését illeti, arra néz-
 ve megjegyzi a miniszter, hogy a ha-
 tóságokhoz olyan hírek érkeztek,
 mintha egyes helyeken a szervezke-
 dés fegyveresen történik.

— Salacz Gyula helyett — Purgly
 Emil. Budapest. A hivatalos lap köz-
 lése szerint Salacz Gyulát, a Ma-
 gyarországhoz tartozó Aradmegye
 főispánját felmentették állásától és
 helyére Purgly Emilt nevezték ki fő-
 ispánná.

LEGUJABB.

Szmirna lángokban.

PÁRIS. Ma délelőtt Szmirna idegen negyedében hirtelen tűz ütött ki. A város lángokban áll. Minden ol-tási kísérlet hiábavalónak bizonyult. Egyes verziók szerint a görögök gyújtották fel a várost. A lakosság eszeveszetten menekül.

Hogy áll a leu?

Szeptember 15-én fizettek 100 lelért

Párisban	Bucaresti je lentés szerint	8:05	frankot
Budapesten	Bpesti jelen tér szerint	9	

Budapesten 1750 koronát

Newyorkban 68:25 centet

Berlinben 950 márkát;

Brüsszelben 9 1/2 frankot.

OIOOIOOIOOIOOIOO

Az önfeláldozó tüzoltó.

(A tegnapi tűzvész sebesültje.)

A tegnapi éjszakai borzalmas tűznél valóságos emberfeletti munkát végeztek a tüzoltók. Mindenütt az elsők voltak és fáradhatatlan munkájuknak köszönhető, hogy a tűz nem terjedt a szomszédos épületekre. Az oltási munkálatok alkalomával sebesült meg Deák György tüzoltó, aki a katasztrófa egyetlen sebesültje. A tüzoltó tegnap este a Pannónia szálló tetőzetén állott és az öntöző csöveknél foglalatoskodott. A lángnyelvek újult erővel csaptak fel a magasba és így történt, hogy Deák ruhájába belekapott a láng, amely rohamosan terjedt. Deák György eszméletlenül került el a tetőzetten s ekkor egyik társa levitte magával létrán az alélt tüzoltót, akik a mentők fél 11 óra tájban a kórházba szállították, ahol azonnal ápolás alá vették. Deák György mindkét karján és lábán szenvedett súlyos égési sebeket. Azonkívül arca és melle égési foltokkal van tele. A hőiesen viselkedő tüzoltó sebeit még az éjszaka folyamán bekötötték. Deák ma már némileg jobban érzi magát. Munkatársunk ma meglátogatta a tüzoltót, aki azt mondta, hogy csak arra emélekszik, amikor a lángok már a ruhájába kaptak, azután teljesen elvesztette öntudatát s mire visszanyerte, már a kórház ágyán feküdt és sebei be voltak kötözve. Állapota nem túlságosan veszélyes s lehetséges, hogy rövid időn belül teljesen felgyógyulva hagyja el a kórházat.

A ma délelőtti órákban az a hír terjedt el, hogy a tűznek még három sebesültje van. Egyes verziók szerint a Neumann-ház lakói közül három hőgyet szállítottak be a Mann szanatóriumba, ahol érdeklődésünkre azzal a felvilágosításal szolgáltak, hogy egyetlen sebesültet sem szállítottak be. Csúpán egyetlen beteget vettek fel a szanatóriumba, özv. Holländer Ignác, aki azonban nem a tűz által szenvedett sérüléseket, hanem egy régebbi, súlyosabb természeti baja vette elő, amely azonnali orvosi segítséget igényelt.

Oroszország fegyverkezik.

— A szovjet és Törökország együttműködése. —

PÁRIS. Miként a Szovjet Oroszországból érkező hírekben ki tetszik, Oroszország lázasan fegyverkezik. A népbiztosok tanácsa legutóbbi ülésén a vörös flotta céljaira 50 millió aranyrubelt szavazott meg. Elhatározta azt is, hogy az összes nagy csatahajókat és torpedómaszadókat rendbehoztatja és új tengeralattjárókat dirigál a Fekete tengerre. A hajók tatarozását német mérnökök végzik. Angliában lázas figyelemmel kísérik a helyzet további kialakulását. Különösen az okoz nagy nyugtalanságot, hogy az oroszok nem is titkolják nagy örömmel a török győzel

Miniszter és képviselő.

(Lovagias ügy egy összeszólalkozás miatt.)

BUDAPEST. A nemzetgyűlés az adójavaslatokat részleteiben tárgyalva, megszavazta. Kállay Tibor pénzügyminiszter felszólalt és kijelentette, hogy meggyőződése szerint a mostani koronakurzus sem állandó nem lesz, sem nem jelzi azt az állapotot, amelyben a magyar közgazdaság a korona helyes értékelése következtében áll. Az egyik szakasz tárgyalásánál éles összeszólalkozás keletkezett Kállay Tibor pénzügyminiszter és Gaál Gaszton között. Kállay azt hangoztatta, hogy Gaál szembeállítja a szegény zselért a milliomos kereskedővel.

— Ha én példáját akarnám követni, szembeállíthatnám a milliomos nagybirtokost a kishivatalnokkál. Ez úgy látszik, inkább csak aláfestés akar lenni.

Gaál Gaszton: Igen, ez csak aláfestés. Ön nem jóhiszemű miniszter ur! (Nagy zaj!)

Kállay Tibor: Mindig jóhiszemű vagyok, legalább is annyira, mint a képviselő ur.

Gaál Gaszton személyes kérdésben felszólalva kijelentette, hogy a miniszter beállítása homlokegyenest ellenkezik a tényekkel s így másnak, mint rosszhiszeműnek nem minősítheti. Kállay Tibor azt válaszolta, hogy senkinek sem engedi meg, hogy jóhiszeműségét kétségbe vonja.

Az ülés után Kállay Tibor pénzügyminiszter Erdőhegyi Lajos és Gráfl Jenő képviselők után provokáltatta Gaál Gaszton, akinek segédei Vásárhelyi Dezső és Nagy Sándor képviselők. A segédek megállapították, hogy sértés nem történt.

Az argumentum.

Az aradi járásbíró előtt szegény juhászlegény állott lopással vádolva. Az volt ellene a vád, hogy a csálal határban kóborolva kileste, míg az egyik juhászbotár az igazak dímát alussza, tíz darab juhót megtejt. Semmiféle edény nem volt nála, egy ilyen istentől elrugaszkodott szegénylegény azonban, akihez csavarja a gyomrát az éhség, nem megy a szomszédba tanácsot kérni: lehuzta a késcsizmáját és abba tejte a tejet. Mikor aztán színültig tele volt a két csizma, fölönfogta őket,

mek fölött. Az angorai kormány tiszteletére rendezett diszebéden az orosz szovjet képviselője azt indítványozta, hogy a Kelet népei lépjenek egymással szorosabb szövetségre és emancipálják magukat a Nyugat befolyása alól. Hangoztatta, hogy az a körülmény, hogy az újabb győzelmek folytán Törökország ismét a Fekete tenger partjaira jutott, rendkívül megkönnyül Oroszország és Törökország együttműködése, aminek az lesz a legfőbb eredménye, hogy a nyugati hatalmakkal szemben a Keleti tengertől az Indiai oceánig egységes front áll.

mint két pütít és eltálpalt velük.

Hát ezért volt a tekintetes járásbírótság elé citálva.

— Tud valamit telhozni a védelmére? — kérdezte a bíró.

A legény ijedten körülnézett:

— A védelmemre... telhozni?

— Igen, igen, tud valamit a védelmére telhozni?

— Tessék várni egy kicsit, — mondta a legény.

Kiugrott az ajtón s egykét perc múlva felhozta a kampóspójtát, amely odalera a bejáratnál a sarokba volt támasztva.

A kisebbségnek jogai.

(Legyenek lojális állampolgárok.)

GENF. A politikai kisebbségek ügyeivel foglalkozó hatodik bizottság elfogadta Murray tanár következő javaslatát: 1. Noha komoly jogsértés esetén szükséges, hogy a népszövetség tanácsa teljes joggal rendelkezzen és közvetlenül cselekedjék, a bizottság mégis elismeri, hogy a rendes esetekben a népszövetség csak úgy biztosíthatja a jóvizonyt a különböző kormányok és fennhatóságok alá helyezett kisebbségek között, ha ezekkel a kormányokkal felhivatalos érintkezést tart fenn. A bizottság ebből a célból azt ajánlja, hogy a tanács nagyszámú szemlézetet kérjen rendelkezésére. 2. A bizottság elismeri ugyan a kisebbségeknek azt az alapvető jogát, hogy a népszövetség köteles megvédelmezni őket minden elnyomás ellen, de hangsúlyozza, hogy a kisebbségeknek kötelességük, hogy lojális állampolgároként működjenek államukkal egyetértve. 3. A bizottság annak a reményének ad kifejezést, hogy azok az államok, melyeket a kisebbségek tekintetében nem köntek törvényes kötelezettségek, a kisebbségekkel szemben követett bánásmódban mégis ugyanolyan foku igazságot és türelmet tanusítsanak, mintha azt szerződés követelné meg.

Munkások fizetése index alapján. Budapest. A munkások által megvalósítandó index rendszerről Valkó Lajos kereskedelemügyi miniszter kijelentette egy újságon, hogy a kérdés még nincs olyan stádiumban, hogy azzal foglalkozni lehetne. A fizetéseknek indexszámmal való módosítása jelenleg még csak tervezet, a munkások is a gyakorlati életben való kivételről gondolkodnak.

HIREK.

— Nincs fegyvertartási engedély. A földművelésügyi miniszteriumtól ma rendelet érkezett az aradi államrendőrségre, amely szerint a mai naptól semmiféle fegyvertartási engedély nem adható ki.

— Megjelennek a bécsi lapok. Bécs. A lapok, amelyek a nyomdásztrájk miatt hosszabb ideig nem jelentek meg, ma már ismét megjelentek.

— Zsidó iskolától megvont nyilvánossági jog. Timisoara (Temesvár.) A timisoarai főigazgató tegnap a cluji közoktatásügyi államtitkárságtól táviratot kapott, amely a zsidó lyceum kereskedelmi iskolai tagozatától megvonja a nyilvánossági jogot. A távirati rendelet értelmében már a most kezdődő tanévre az alsó osztályba nem vehetők fel tanulók, míg a középső és felső osztály növendékei csak mint magántanulók szerepelhetnek. A rendelet nagy konsternációt keltett s a zsidó hitközség vezetősége lépéseket tett a rendelet visszavonására.

— Haladás-előadás ma délután hat órákor a nyári színházban: Gellért Pál karmester ötvenedik közreműködésével.

— Atutalásokat jutányosan és pontosan eszközöl a Lloyd-Bank (Minorita-templommal szemben.)

— Pénzváltóüzlet a vasúttal szemben, a volt autobus-átlomás helyiségeiben megnyílt.

— Ahol ismét maximálnak. Miután Timisoarán a maximális árak beszüntetése óta az árak az egész vonalon ugrásszerűen felszöktek, a város főpolgármestere újból árvizsgáló-bizottságot nevezett ki, mely elsősorban az élelmiszerek árait fogja újból megmaximálni és mindent el fog követni, hogy az egyéb cikkekben mutatkozó drágaságot és uzsorát is letörje. Mit szól ehhez Arad város hatósága?

— Hare egy raktárhelyiség körül. Megirtuk, hogy özv. Werner Károlyné el akarta rekviráltatni volt cégtársainak, Gottlieb Adolf és fiának a régi keményítő-gyárban levő raktárhelyiségeit. A lakásbérebeadó-bizottság ma délután tárgyalta az ügyet és özv. Werner Károlynét elutasította kérelmével, mert a bemutatott akták alapján beigazolva látta, hogy Gottliebék jogosan vannak benn a raktárhelyiségekben.

— Lovagias ügyek lavinája. Budapest. Megirtuk, hogy az ismeretes lakásügyből kifolyólag Héjjas Ivánt provokálta dr. Eötvös Bálint. Most Héjjas segédei: Budaházy Miklós százados és Tükör Dénes főhadnagy levélben jelentették, hogy dr. Eötvösrel szemben a lovagias eljárást azért fejezték be egyoldaluan, mert dr. Eötvös egyik segédének bemondása alapján megállapították, hogy sikkasztásért jogerősen ítélték el. Dr. Eötvös megbízta Callas Tibor bárót és Rácz Vilmost, hogy ismételtlen kérjen elégtételt Héjjas-tól, aki őt súlyosan megrágalmazta. Dr. Eötvös egyuttal Héjjas fentnevezett első segédei is provokálta. Az ügy a katonai becsületügyi választmányhoz került.

A Neuman-ház katasztrófája

(Az összeomlás után tűzvész. — Mi okozta a tüzet? — Arad izgalmas éjszakája. — Mennyi kárt okozott a tűz és összeomlás? — Teljesen elpusztult vaskereskedés. — Ujabb részletek a szerencsétlenségről.)

A Neuman-ház borzalmas katasztrófáját tegnap este betetőzte a végzet: a ház kigyulladt és felsőrése teljesen összeégett. Este a rendőrség és tűzoltóság a ház összes lakóit kilakoltatta és ötvenkét család nyert elhelyezést a szállókban és rokonainknál. Az utasítás az volt, hogy éjszakára senkinek sem szabad az épületben tartózkodnia, nehogy a katasztrófa megismétlődése esetén emberélet is áldozatul essék. A lakók magukhoz vették értéktárgyaikat és legszükségesebb holmijukat és eleget tettek a hatósági intézkedésnek. Egyről azonban mindenki megfélekedett: a villamos vezetékéről. Este Vandracek Ferenc, a város szerződéses építőmestere embereivel fel akart menni a házba, hogy megkezdje a romok eltakarítását. Sem az építőmestert, sem embereit nem engedték be. Erre jelentkezett egy villanyszerelő, hogy elvágja a villamosvezetékeket, nehogy rövidzárlat következtében tűz keletkezzen. A villanyszerelő fel is ment az első emeletre, de onnan lezavarták, sőt állítólag tetőig is inzultálták. A legegyszerűbb óvintézkedést, a villamos vezetékek elvágását tehát nem tették meg, nyilván a nagy zűrzavarban nem is gondolták rá, vagy pedig feleslegesnek tartották.

Este fél tíz órakor még tömeges ember nézte a beomlott épületet, amely körül a katonaság korondot vont. A tűzoltóság ekkor, minthogy működésére már nem volt szükség, visszavonult a lakatnyába. Még le sem szerezte, már is megszólalt a telefon, hogy azonnal teljes apparátussal vonuljon ki mert a Neuman-ház kigyulladt. Este tíz órakor felkeresett minket az Aradmegyei Takarékpénztár két tisztviselője azzal a kéréssel, publikáljuk még az Aradi Közlönyben, hogy az Aradmegyei Takarékpénztár igazgatósága az összes értékeket biztonságba helyezte a Marmaroschi Banc cég csaféjében. Természetesen eleget tettünk a kérésnek, hacsiba szálltunk, hogy minél előbb eljussunk az Aradi Közlöny nyomdájába. Az utcán tizen-tizenötöt megröhbantak a kérdéssel:

— Igazra, hogy ég a Neuman-ház?

A két tisztviselőhöz fordultunk, mit tudnak a tűzvészről.

— Mi erről nem hallottunk! — felelték.

Ahogy a bérkocsival kijutottunk a Fehér-Kereszt sarkán a föutra: aléltünk tártult a maga rémségesen grandiózus nagyságában a tűzvész. Pontban tíz órakor a tömegbe verődött emberek százai rémült kiáltozásba törtek ki:

— Tűz van! Ég a Neuman-ház!

A ház tetejéről szikrák pattantak ki, főként azon a részen, amely a beomlás következtében szabadon állott. A szikrákat sűrű gomolygában szürkés-fekete füst követte, majd néhány pillanat múlva a második emelet ablakai betörttek és a nyílásokon hatalmas lángok csaptak ki. Ekkor már a tűzoltóság teljes felszereléssel künn volt és emberfeletti erővel látott hozzá az oltáshoz, de hiába: nem tudott megbirkózni a rohamosan továbbterjedő veszedelemmel. Rövid percek alatt a lángok körülnyakodtak a beomlás egész területét és a bádognáztató lehajolva úgy lebegett a nyílás felett, mint egy szilka, tüzcsikokkal tarkított hatalmas szárny. Öt-hat perc múlva egymásután ágyudörgésszerű zaj vegyült bele a szikrák pattogásába, a lángok sercenésébe, a gőzlecakendő kísérteties zurgásába: a padlás beomlott a második emeletre. Most azután a lángok szabadon csaptak az ég felé és vörösvilágításba vonták messzire az egész környéket. A főutatsó oldalán levő házak, a szomszédos vármegyeháza nappali világosságban állottak, a minorita templom grandiózus kupolája fényárban merrva meredt az éjszakában.

Emberek serege nézték a rémültlettől merev arccal a tűzveszedelmet, amelyhez fogható övthzedelő óta nem volt Arad belvárosában. Ökörnagyságu szikrák, tüzcsikok, pernyék röpködtek messzire, de senki sem mozdult a helyéről, mindekké lenyűgözve tartott a tűzvész rettenetes látéka. Gyenge kedvű asszonyok sírva fakadtak. Sokan, akiknek hozzátartozói lakása volt az épületben, kétségbeesetten nézték a rohamosan terjedő veszedelmet.

A szomszédos Pannónia-szálló tetőzetén önfeláldozó tűzoltók becsátották a vízugarakat a hatalmas erővel felcsapó lángok közé. Nem sokat használt az oltás. A szálló lakóit gyorsan kilakoltatták és másutt helyezték el. Általános rémület fogta el a Tabajdy-utcai szomszédos ház lakóit. Valamennyien magukhoz véve ékszerüket, pénzüket, néhány pármát és egyéb ágynevet, siettek menekülni a veszedelmes szomszédságból. Ezek rokonoknál, jóismerősöknél nyertek éjszakai szállást. Háttul a körutakon az Argus biztonsági vállalat emberei vigyáztak a kihordott holmokra, de maguk a szomszédok is ügyeltek, nehogy ellopják a szerencsétlen emberek nagynehezen megmentett legszükségesebb holmijait. Történtek lopási kísérletek, de valamennyit sikerült megaká-

dályozni és az elvetemült csirkéfogók eltűntek a tömegben.

Fél 11 órakor már tüzet fogott a Berta Testvérek-cég vasasüzlete, ahová a kora esti leomlásnál lezuhant a torony és a második emelet sarokrésze. Minthogy itt hatalmas repedések tátongtak, a tűz ide juttott leghamarabb a földszinti üzletek közül. Egyszerre apró pattogások hallatszottak: a vasasüzletben levő vadászpátronok robbantak fel egymásután. Ekkor rendőrök mentek a tömeg közé és a férfiakat a tűz oltásához akarták vinni. Mindenki elsietett, mert senki sem akarta kitenni magát a veszedelemnek. Hallatszottak ilyen hangok is:

— Nem vagyunk tűzoltók! Fizesse a város rendszeren a tűzoltókat, akkor kap eleget!

A csekély számú tűzoltóság emberfeletti erővel dolgozott Mihajlovics Gyula főparancsnok vezetésével. Az önkéntes tűzoltók is derekasan kivették részüket a munkából. Talpon volt az egész rendőrség és rendőrtisztviselői kar és a kirendelt katonaság is példás fegyellemmel ügyelt a rendre.

Éjszaka fél tizenkét órakor az égő épületnek a Pannóniával határos tűzfala hatalmas robajjal beomlott. Ekkor az a veszedelem fenyegetett, hogy a lángok bekapnak a Pannónia tetőzetébe. Már olyan rémhírek is járták a várost, hogy a Pannónia ég. Szerencsére alaptalanok voltak a hírek. A tűzoltók ott álltak a szálló tetőzetén és állandóan locsolták a bádognáztatót. Közben a szél kelet felé fordult és a lángokat a Tabajdy-utca rész felé hajtotta. Az

Hogyan kezdődött és terjedt a tűz?

Tegnap este háromnegyed tíz óra még sokan álldogáltak az összeomlott Neuman-ház körül, nézték a furcsa omladékot. Az első emelet főter felé eső falazata egészen kihajolva állott, csak az a vaspánt tartotta, amellyel régebben erősítették meg az épületet. A második emelet sarokrészét és vaspánt övezte, de ez elszakadt akkor, amikor a kupolarész beomlott és magával rántotta a másodemeleti sarokszoba falait.

Az első összeomlaskor az épület befelé dült. A később épített kupola hatalmas vastraverzelt nem bírta el a talajsúlyedéstől megintgott, de máskülönbén erős, régi falak. Amikor a vasüzletet lezárták akkor hangos repedések és törmelékek hullása jelezte az épület végveszedelmét. Sietve rohantak a tuloldal felé azok, akik a Neuman-ház közelében tartózkodtak. Egy konfliktus hajtott az uttesten akkor, amikor az első robajjal törmelékek hullottak alá. A konfliktus hirtelen lett dülttel kirohant a középső uttestre utána hatalmas dördülések kíséretében beomlott a kupola, amely a második emelet falazatával befelé az Aradmegyei Takarékpénztár első emeleti sarokszobájá-

ablakokat az elviselhetetlen hőség egymásután szétvetette és így a lángok gyorsan haladhattak szobáról-szobára. Éjfélkor már lángban állt a házak ez a része is. Teljesen a lángok martaléka lett özv. Nagy Farkasné és a másodemelet beomlott részéből tegnap kilakoltatott Haralamb bankigazgató teljes butorzata és minden ingósága. Ötvenkét lakója volt az épületnek. Ott hagyták mindentiket, csak a puszta életüket és a legszükségesebb holmijukat menthették meg.

Vannak közöttük módos és szegény emberek, akiknek egyforma a sorsuk: hajléktalanok lettek. Ezek felé fordul az egész város közönségének részvéte. Ezeket sürgősen el kell helyezni. Beszéltünk ma Stefanuc Sabianal, a lakáshivatal agilis főnökével, aki a következőket mondotta:

— A legelső teendőm az lesz, hogy a hajléktalanná lett szerencsétleneket sürgősen lakáshoz juttassam. Ebben a tekintetben kiméletlen leszek és minden méltányosságot figyelmen kívül hagyok. Kiméletlenül fogok rekvirátálni lakrészeket ott, ahol vannak ilyenek, mert lelkiismeretem úgy diktálja, hogy ezeknek a szerencsétleneknek minél előbb hajlék alá kell jutniok. Most azoknak, akik összezsufolva laknak, türelmesen kell várniok, mert a Neuman-ház lakóit illet az elsőség. En már holnap is rendelkezésére állok a tűzkárosultaknak.

Ez a nyilatkozat bizonyára meg fogja nyugtatni a Neuman-ház lakóit. (k. l.)

és terjedt a tűz?

ra zuhant. Itt volt az intézet negyven mázsás hatalmas páncélszekrény. A nagy nyomástól alázuhant az első emelet is, a páncélszekrény áttörte a vasüzlet menynyezetét és padozatát. Az egész omladék a pincébe zuhant és az első emelet magasságáig állottak a romok, felül a sok faanyag, az összekötő gerendák és szarufák a levegőben lógtak alá az épületroncs tetejéről. Az uttestre kevés törmelék hullott, még a járda is ki látszott a romok alól.

Az első lángnyelvek.

Tíz óra előtt a szemtanúk utabbi robajt hallottak. Valami ismét beomlott. Porfelleg tört a magasba, de nem oszlott el, a port sűrű fekete füst követte és a fekete füstből eleinte csak apró szikrák majd kisebb lángnyelvek csaptak elő. A nézőközönség meglepetten bámulta a váratlan új jelenséget. Senkinek sem jutott eszébe, hogy mit kell tenni. Csak amikor a gyorsan harapózó lángnyelvek végigfutottak a magasba szaladó gerendákon és a láng elöntötte az egész összeomlott részt, akkor szaladtak telefonálni a tűzoltókért. Nem csoda ez a késedelem, mert a lángok itt

törése alig néhány pillanat alatt történt. Az első telefonértesítést *Borlea* detektív adta le a tüzőtöknek a Központi szállóból és a tüzőtök néhány perc alatt megjelentek. De a lángok gyorsan terjedtek tovább, belekaptak a padlás faanyagába, a huzat és a szél végigvitte a lángokat az egész tetőzetet.

Tíz óra után már teljes erejében tombolt a tűz. Hatalmas lángfenger borította az egész épület tetőzetét, lángoló zsarátokok repültek a levegőben, a veszedelem már kiterjedt a szomszédos épületekre. *Mihajlovits* Gyula városi tüzőtőfőparancsnok az első pillanatban ura volt a helyzetnek. — Gyorsan megérkeztek *Záray* Jenő parancsnokkal élükön az önkéntes tüzőtőség is és először a vármegyeházát, a *Weisz*-féle likőrgyárat és a *Pannónia* szállót mentesítették attól, hogy a tűzveszedelem áttérjedjen, azután három irányból kezdtek meg az ostromot a tüzőtök. Hatalmas törlőlétrákon felkapaszkodtak a tüzfalakra és közvetlen közelből omtották a víz sugarakat a lángok közé. Tíz óra után egy tüzőtő összeesett a lángok hevétől és súlyos égési sebeitől a *Pannónia* padlásán. Az *Omescu* patikában kötözték be. Mentők nem voltak jelen, egy újságíró telefonált értük, akik a közkórházba szállították a hivatásának buzgó teljesítése közben szerencsétlenül járt tüzőtőt.

Az Astra-gyár tüzőtől.

A katonaság, mint a délutáni összeomlásnál is, a tűz kitörése után meglepő gyorsasággal érkezett a helyszínre. A fegyveres katonák egész az *Andrássy* tér tulsó oldaláig szorították a nézők tömegét, fegyvertelen katonák pedig szakaszokként oszlottak el és segítettek a tüzőtőknek. Egy dolog azonban meglehetősen hátráltatta a munkát. A tüzőtök magyarul dirigáltak, a katonák pedig csak a román szót értették. Így az *Astragyár* tüzőtől akik a Központi szálló előtt helyezték el szivattyúikat másfél óráig nem tudtak üzembe helyezni egyetlen fecskendő sem, mert nem tudták megérteni a segédkezőkkel, hogy a csövet ki kell egyenesíteni. A szögbe hajlott és az összecsavarodott csöveket az első erős víznyomás szétszakította. Hat cső szakadt így el egymás után, amikor *Lipsey* Béla *Astragyári* tüzőtőparancsnok az összeomlott sarokrész felől megkezdte az oltás munkáját. *Szentmarjay* parancsnok az *Astragyár* egy másik vezetékeivel a *Pannónia* szálló felől irányította az oltási munkálatokat. Ugyanekkor *Záray* Jenő az önkéntes tüzőtők parancsnoka a *Weisz* féle likőrgyár oldalán dolgozott tüzőtőivel.

Mihajlovits Gyula tüzőtőfőparancsnok mindenütt ott volt. Bár eleinte az is meglehetősen megnehezítette a tüzőtők munkáját, hogy ületételeg eszünk rendel-

keztek a tüzőtők felett, *Robn* János dr. főpolgármester megjelenése azonban helyreállította a rendes menetet. A polgármester kijelentette, hogy a tüzőtőfőparancsnok a saját legjobb belátása szerint intézze az oltási műveleteket, mert a tüzőtők munkájáért egyedül ő a felelős.

A tüzőtők megfeszített munkájának csakhamar meg volt az eredménye. Mindjobban kisebbedtek és vörösödtek a lángnyelvek, a rengeteg víztömeg lassan-lassan legyőzte a törtető lángokat, éjjel fél egykor már látszott, hogy a tűz nem terjed át a környező épületekre és nemsokára már azt is meg lehetett állapítani, hogy az épület nagy része is megmenekül a teljes elpusztulástól.

Tüzőtők az égő házban.

Amikor az égő ház tetején a tüzőtők munkája már diadalmaskodni kezdett és elmúlt az a közvetlen veszedelem, hogy a másodemelet felett az égő tető minden pillanatban alázuhan, néhány bátor tüzőtő *Mihajlovits* főparancsnokkal és *Crisan* Emil rendőrtiszt, akinek az első emeleten volt a lakása, behatoltak az égő házba. A tüzőtők kitérték a takarékpénztár ablakait és leszórták a párkányokon égő zsarátokokat. Mentésre azonban gondolni sem lehetett. Az *Aradmegyei* Takarékpénztár cégvezetője *Issekutz* Géza megkísérelte a mentést, de a fojtó füst és a hőség, amely betöltötte a bankhelyiségeit, nem tűrt meg senkit az emeleten. Ekkor az udvaron helyezkedtek el a tüzőtők és munkájuk csakhamar az utcáról észrevehető volt. Az udvar felől hatalmas vízszugár borította el az összeomló részen levő tüzfészket és a kétoldali ostrom hatása alatt egyre gyengült a tűz ereje.

A *Bul. Regina Maria* (*Andrássy* tér) közepén egész éjszaka és ma egész nap bugott a tüzőtők gőzmotorja. És az egész idő alatt egyetlen fekete ember állott a kazán előtt *Rózsa* Miklós, a fűtő. Pihenés nélkül összeégett kezekkel dolgozott ott egyfolytában ez a tüző oltó és fáradhatatlan társa volt a munkában *Olasz* Miklós a gépész. Nem lehetett őket leváltani. Nincs az aradi tüzőtők között senki más, aki értene munkájukhoz és helyettesíthetné őket.

A *Pannónia* szálló felé egyszer nagyon veszedelmes volt a helyzet. A középső részen a tüzfal egy része ráomlott a szálló mosókonyhájára, egy pillanatig a tűz áttérjedésének veszedelme állott elő, de a tüzőtők résen állottak úgy, hogy a *Pannónia* épületében a tűz nem okozott kárt. Az oltás közben elfolyó víz elöntötte az egész udvart. A szálló szobáit gyorsan kiürítették, a butorokat is kimentették. Éjjel három óra után a katonai készség húzódozott meg az étterem helyiségeiben.

Egész éjszaka mindenki várta a timisoarai (temesvári) tüzőtőket. Telefonáltak értük és úgy volt hogy jönnek azonnal, három autójukkal. Telt az idő, de nem jöttek meg az autók. Ekkor azt beszéltek, hogy a temesvári vonathoz kapcsolnak két vaggont, azzal jönnek. Végül kiderült, hogy nem jöhetnek át a szomszéd város tüzőtői, nem hagyhatják tüzőtőség nélkül *Temesvárt*.

Önfeláldozó mentők.

Tegnap délután *Teltsch* Ede önkéntes tüzőtőtisztnek jelentették, hogy özv. *Holländer* Ignác né még a házban tartózkodik. Az uriaszony néhány nap előtt érkezett meg *Budapest*-ről, ahol súlyos operációt végeztek rajta. Ágyban fekvő beteg volt és amikor már az összes lakók kivonultak, a beteget még nem szállították el. *Teltsch* Ede egy takaróba burkolva vitte le a nagybeteg uriaszonyt a veszedelmes épületből, akit a *Mann* szanatóriumba szállítottak.

Ma délelőtt 11 óra tájban *Crisan* Emil határrendőrtiszt az épület első emeletén levő lakásában tartózkodott, amikor észrevette, hogy *Cs. Endes* Dániel volt lapszerkesztő lakásából lángok csapnak ki a világító udvarra. A tette kész rendőrtiszt egymaga fogott hozzá az oltáshoz és a gyorsan előrohango tüzőtőkkel sikerült megmenteni a lakást. *Gs. Endes* Dániel szobái a *Pannónia* felé eső oldal középrészén vannak az első emeleten. A tetőről valami égő anyag az ablakba eshetett és ez okozta a tüzet. Csak a véletlennek köszönhető, hogy észrevették a tűz kitörését, mert az eldugott lakrészben támadt tüzet a kívülálló csak akkor vehették volna észre, ha az már nagy méreteket ölt.

Mentik a holmikat.

A ház lakóinak csak ma délelőtt engedték meg, hogy lakásaikba bejussanak. A rendőrségen *Tinódi* János rendőrtiszt minden egyes lakóval jegyzőkönyvet vett fel, amelyben a lakók a házban maradt holmijaikat és azok értékét vallották be. Ezután minden lakó névreszóló igazolványt kapott és egy rendőr vagy detektív kíséretében bemehettek az épületbe. Már

Séta a romok között és a háztetőn.

Az *Aradi Közlöny* munkatársa *Herling* Gyula városi főmérnök és *Mihajlovits* Gyula tüzőtő főparancsnok kíséretében meglátogatta a félig romokban heverő házat és a szerzett tapasztalatokról a következőket jelenti:

De két órakor mentünk a házba. A kapu alatt már átható fojtó füstszag terjedt. Az udvar a pusztulás képét mutatja. Füstlő gerendák és áttüzésedett bádogtető darabok lehetlenné tesszik a járását. A megrepedezett dülledező lépcsőfeljáraton ömlik a víz. Az első emeleten vannak az *Aradmegyei* Takarékpénztár helyiségei, amelyek egyrésze romokban hever. A plafon repedé-

kora délelőtt hozzáfogtak a bank helyiség butoraimak kiszállításához. Az *Aradmegyei* Takarékpénztár megmentett értékelt *Schiopu* János rendőrtiszt részvételével a biztosítás miatt leltározzák. Tárpekerek állottak a beomlott és leégett épület elé és azok a lakók, akiknek volt hol meghúzódniok megmaradt holmijaikkal kiköltöztek a még mindig veszélyes épületből. A szakértők ugyanis nem tartják lehetetlennek, hogy a *Pannónia* felé eső részen, valamint a *Tabajdy* utcai vonalon újabb beomlások lesznek. Ezért a *Pannónia* szállóának veszélyeztetett részét kiürítették. Nagyon sok lakó azonban csak szállóában kapott szobát, tegnap éjjel többen közülök csak a szállók előcsarnokaiban tölthették az éjszakát. Azokat, akiket sürgősen nem helyezhetnek el másutt, a repülőter laktanyáiban kapnak lakást.

A zavarosban való halászást többen megkivánták, de a rendőrtisztek és tüzőtők állandó figyelmét ez sem kerülte el. Tegnap éjjel *Crisan* Emil határrendőrtiszt észrevette, hogy a *Pannónia* szálló udvarán egy alak zsebeiben paradicsomos üvegek vannak. Ma délelőtt egy fiatal tüzőtőt itattak le az épületben a megmenekült lakók és a megbódult fiu néhány idegen inget magára húzott. Az ilyenkor szokásos jelenségeket hamarosan elfojtották és kettőzött éberséggel ügyelnek az őrizetlen holmokra.

Száz éves épület.

Senki sem tudja megmondani, hogy mikor építették azt az épületet, amelyet mi *Neuman* háznak ismerünk. Mondják legalább száz éves. Annyi bizonyos, hogy 1848-ban fejezték meg egy emelettel. Azóta kétemeletes. A *Neuman* család már ötven év óta bírja a házat, *Winkler* nevű börgyárostól vették annak idején és 25 évvel ezelőtt építették a kupolarészt. *Báró* *Neuman* Károly dr. ma korán reggel bejelentette a városnak azt az intézkedését, hogy az építésre a romok eltakarítása után azonnal munkához fog eltakarítja a romokat, ledönti a megingott házfalakat és a lehető leggyorsabban ujjaépíti a kétemeletes palotát. K Ö/

sein keresztül csurog a piszkos lé. A tanácsterem és a pánccél-szoba eltűnt. Lezuhantak a földszintre, onnan a pincébe keresztül törve mázsás sulyukkal, ami utjukba akad. A két szoba helyén ür tártong, amelyből füstoszlopok, kipattanó szikrák szállnak fel és megüszkösödöt gerendák merednek az ég felé. A beomlott fal helyén látni az utcán ácsorgó kíváncsiak tömegét. A még épségben levő fala a tanácsteremnek minden pillanatban leomolhat. Valósággal inog a falbaépített pánccélszekrény sulya alatt.

A többi helyiségek sem nyujtanak vigasztaló látványt, fekete víztócsán keresztül kell gázol-

nünk, amíg átmegyünk rajtuk. Az ablakok be vannak törve, az ablakdeszkák megszzenesedtek. A tapéták, mint hatalmas nyelvek csüngenek le az átnedvesedett falokról. A szobák sarkain átlátszó repedések vannak. Herling főmérnök megállapítja, hogy lehetetlen az állandó benttartás. Rémult arcú emberek hordják le sietve a még megmenthető butor-darabokat. Szemből kétségbeesett aggodás látszik, amint végig mennek az ingadozó padlón. Az első emelet többi lakásai elég jó állapotban vannak. Azonban a beköltözökés egyelőre veszélyes. A lakók a félelemtől reszketve hurcolják ki értékeesebb holmijukat.

Elpusztult lakások.

A második emeletre kászoló-dunk fel. A kőlépcsők inognak lépteink alatt és bő víz hőmpölyög rajtuk lefelé. A második emelet lakásainak egy része a legborzalmasabb pusztulás képét nyújtja. *A sarok lakások*, amelyekben *Haralamb* a Banca Marmorosch igazgatója és özvegy *Nagy Farkasné* laktak, oltunkak. Lezuhan-tak butorral, értékekkel együtt. A többi lakásokban, amit a tűz nem pusztított el, tönkre tette a víz. A plafonok repedéseiből füst és lángoszlopok csapnak lefelé. A levegő telve füsttel és korommal. A hőség némely helyen szinte kibírhatatlan. A falak el vannak görbülve és egy négyzetcenti méternyi ép hely sem látható rajtuk. Dr. *Szekely Ferencz* ügyvéd lakásában állandóan hull a vakolat a butorok össze megperzseldött. A másik része vízben uszik. Cs. *Erdős Dániel* lakásában nincs senki. Az ebédkörben vacsorára van terítve, az asztalon bekormozott ételek és törött tányérok vannak szétszórva. A házomlás irtó-zatos robaja vacsoránál érte a családot. Mindenki rémülten menekült, a vacsorát, lakást, mindent. A kétségbeesett menekülést a felborított székek jelzik. *Haasz Albert* lakása romhalmaz. Összeégett butorok, megperzseldött fehérneműk fojtó szagot terjesztenek. *Sebestyén Mór* lakása a ház folyosójának legvégén van. A lakás két szobájának sem baja sem történt, a harmadik sarokszobában az éjjel tűz támadt és minden bennégett. A szoba katasztrófáját teljessé tette az, hogy ráomlott a tűzfal, a tető beszakadt és romhalmaz borította el az egész szobát. Az ajtó kidőlt és láthatók az összeégett tégladarabok és megfeketedett gerendák, amelyek teljesen felborították a szoba butorait. *Eisler Jakab* lakásának mennyezeten a hatalmas repedésekből omlik a víz, amely teljesen használhatatlanná tette a butorokat. Özv. *Leopold Adolfné* lakására is a tűzfal szakadt rá. Egészen az ajtóig borítja el a lakást a súlyos faltörmelékek. Természetesen itt is minden elpusztult.

A háztetőn?

Végig megyünk az összeropodott udvari folyosón, amelyből két lépcsőjárat vezet a földszintre. Mind a két lépcsőlejárát lezuhan és helyében füstölő ür látszik. Minden percben fülsiketítő robaj hallatszik; a ház tetejéről dobálják az önfeláldozó tűzoltók

súlyos bádogtetőket, nehogy súlyuk alatt beszakadjanak a még épességben levő falak. A ház tetejére mászunk fel egy dűledező tűzoltó létrán, amelyet egy tűzoltó tart, nehogy lezuhanjon. Biztatgat bennünket, csak bátran, nem lesz semmi baj. Biztos kézzel fogja a létrát és széles mosollyal néz ránk. Arca fekete a koromtól. Csak a szeme fehérje és a fogai villannak ki sötét arcából. Szerencsésen felértünk. Fent a pusztulás legtökéletesebben elvégzte munkáját. A háztető már lapos, csak az ősztűs kémények ágaskodnak az ég felé. Csonka téglafalak látszanak. Meghajlott vasgerendák és az elgörbült villámhárító dróttja akadályozza a járást. A süppedő megszzenesedett fadarabokból még lángnyelvek és füstgomolyagok szállanak fel. Valóságos légtornász mutatványokat kell végeznünk, amikor a füstölő szakadékok fölött egy-egy keresztbe fektetett vasgerendán megyünk át, hogy a főmérnök és a tűzoltófőparancsnok megvizsgáljon minden helyet. Utunk két óra hosszáig tartott és ez idő alatt a legborzalmasabb pusztulás impressziói tilták meg a lelkünket és amikor a kétségbeeséstől eltorzult arcú tönkrement szomorú sorsu lakókat láttuk, akik apró kis értékekkel a hónap alatt siettek le romokkal borított lakásukból, könnyecseppek jelentek meg a szemekben.

A tűzoltó parancsnok nyilatkozata

Nem szabad megfélekednünk a tűzoltók önfeláldozó munkájáról sem. *Mihajlovics Gyula* főparancsnok vezetésével haláltmegvető bátorsággal fáradhatatlanul dolgoztak szünet nélkül. *Záray Jenő* az önkéntes tűzoltók parancsnoka tűzoltóival és a vagonyári tűzoltók hatalmas és eredményes munkát végeztek. Az aránylag kis számú tűzoltóságnak köszönhető hogy a környékbeli házak megmenekültek a katasztrófától. A legveszélyesebb helyen dolgoztak állandóan étlen-szomjan tegnap estétől ma délig. *Hitt János* tűzoltó a kimerültségtől összeesett ma délelőtt. Dr. *Stauber Andor* tisztis orvos részesítette első segélyben. Egy asszony a rémület-től összeesett és az orvosi vizsgálat hűdést állapított meg rajta. Mindnyájukat a kórházban ápolják.

Mihajlovics tűzoltófőparancsnokkal beszélgettünk:

— Most legalább láthatja a közönség és a város vezetősége — mondotta — hogy milyen primitív az aradi tűzoltóság felszerelése. Azt nem kívánhatja senki, hogy a tűzoltóság emberáldozattal pótolja a felszerelési hiányokat. Már pedig ha csak egy kicsivel kevesebb önfeláldozással dolgozunk, nem lehetett volna ezzel a felszereléssel a tüzet lokalizálni. Kevés a szakemberünk is, mert a város olyan keveset fizet a tűzoltóknak, hogy mindenki irtózik ettől a veszélyes mesterségtől. A példán okulva, remélhetőleg a felszerelést a közönség és a város jóvoltából rövidesen kiegészíthetjük.

Herling főmérnök a tűz keletkezéséről.

Herling Gyula főmérnök a következőket mondotta:

— Arra semmiestre sem lehet gondolni, hogy a házba egyetlen lakó is beköltözhesse. Valószínű, hogy az épület egyrészt még le kell bontani, mert attól lehet félni, hogy még beomlások lesznek. Amíg a tűz nincs teljesen eloltva, addig a romokat nem lehet eltakarítani. A veszélyt már tegnap délben észrevettem és csak a bizottság sürgős intézkedésének köszönhető, hogy emberéletben nem esett kár. Az építészeti bizottság tegnap délután öt órakor megállapította, hogy az épületnek a vaskereskedés feletti része veszélyes és intézkedett, hogy onnan azonnal költözzenek ki. A tűz keletkezésének oka valószínűleg rövidzárlat. Az érintkezésben levő elszigetelt villanydrótok lángborították a közelben levő gyúlékony anyagokat. A tűz igen rövid idő alatt terjedt el. A régi építkezési rendszerben épült házban igen sok faanyagot használtak. Az évtizedek óta kiszáradt fagerendák a legjobb táplálói a tűznek. A beomlásnak a legfontosabb oka a néhány évvel ezelőtt épült súlyos rézelemmel borított kupola. A kupola négy travertoszlopra volt ráhelyezve, amelyek

származás sullyal nehezdedtek a korhadat favázu falakra. Nem lehetetlen az sem, hogy a katasztrófát egy lezuhanó takaréktűzhely okozta, amely özv. Nagy Farkasné konyhájából esett a romok közé. A takaréktűzhelyben ugyanis tüzet gyújtottak, mert vacsorához készültek. A takaréktűzhely belezuhan a vaskereskedésbe, ahol lehet, hogy felgyújtotta az ott levő faanyagokat és a lappangó tűz csak este tíz óra után tört ki.

A tűzkatasztrófa után a rendőrség is derekas munkát végzett. Jancu és Draghiciu rendőrkapitányok vezetésével a rendőrök behatoltak az égő házba és amit lehetett, kimentettek. A katonaság is lázasan segített, hogy a tűzkatasztrófa ne terjedjen tovább. A Steinitzer-féle festéküzletből nagymennyiségű benzint sikerült idejekorán kivinni. Dr. Robu János főpolgármester egész éjszaka ott tartózkodott az égő háznál és a legveszélyesebb helyeken serkentette munkára a tűzoltókat. Mindenki, aki a tűz oltásában és lokalizálásában segédkezett, nagy és önfeláldozó munkát végzett és ennek köszönhető, hogy a környékbeli házak nem váltak a tűz martalékává. (p. g.)

A károsultak nyilatkozatai.

Mára már valamennyire tiszta képet lehet mérni arról a nagy kárról, melyet a házbeomlás és a tűzvész okozott. A szerencsétlenségben a legszerencésebb az Aradmegyei Takarékpénztár részvénytársaság intézete volt, amelyet helyiségeinek elpusztulásán kívül nagyobb károsodás nem ért. A lezuhanó torony az első emeleten levő takarékpénztár tanácstermén, főkönyvelőségén és a pánccsaszobában keresztül esett a Berta Testvérek üzlethelyiségébe. A vaskereskedés helyiségén át zuhanó a pincébe a takaréknegyed hatalmas pánccsaszekrénye, amely minden valószínűség szerint épen fog kikérülni a romok közül. A takarékpénztár helyiségében levő értékek mentését még az este folyamán megkezdte a takaréknegyed tisztviselői kara *Fodor Gyula* vezéregazgatóval az élükön. A mentést ma délelőtt tovább folytatták és ma már az összes könyveket, sőt a pénztárat butorfelszerelését is biztonságba helyezték.

A takarékpénztár kara.

Fodor Gyula az Aradmegyei Takarékpénztár vezéregazgatója a következőket mondotta az *Aradi Közlöny* munkatársának:

— Károsodás nem érte az intézetet, mert a készpénz és egyéb értékek még a tegnap este folyamán hiánytalanul elszállítottuk és biztonságba helyeztük. A lezuhanó pánccsaszekrényben az intézet főkönyvei és helyi vállalatok részvényei vannak. Reméljük hogy a pánccsaszekrénynek nem történt nagyobb baja és így kezeinkhez juthatnak sértetlenül az abban levő értékek. Amennyiben azonban nem juthatnánk hozzájuk, a részvényeket megsemmisítenek jelentjük ki, a főkönyvek hiánya pedig nem fog nagyobb zavart okozni az intézet további folytatásos munkájában. *Heinrich Sándor* a Csanádi Takarékpénztár igazgatója a legnagyobb készséggel ajánlotta fel helyiségeinket két tágas helyisé-

gét a szerencsétlenség következtében hajléktalanná vált intézetünk számára. *Heinrich* igazgató jóvoltából még a mai napon megkezdjük a berendezkedést a takarékpénztár új helyiségében, a Csanádi Takaréknegyed két felajánlott termében. Meg kell még említenem, hogy *Ádám György* a Viktoria Takarékpénztár igazgatója is a legnagyobb előzékenységgel ajánlotta fel, hogy intézetünk egyik helyiségüket igénybe veheti.

Az Aradmegyei Takaréknegyedben a legközelebbi napokban már megkezdik a közönség részére is a hivatalos órát, addig azonban néhány napra van szükségünk, hogy berendezkedhesünk. A felek részére való hivatalos órák megkezdéséről értesíteni fogjuk a közönséget.

Az Aradmegyei Takaréknegyedben a pincébe zuhanó pánccsaszekrényen kívül még egy tűzálló pánccsaszekrény volt a veszélyeztetett részen, amely még mindig az egyik valamennyire épen maradt falon függ a levegőben. Ez nem zuhan el, mert van sinekkel van aláépítve és a fal amelyhez hozzá van erősítve meglehetősen szilárdan áll. Az igazgatósági szobában elhelyezett három kisebb vasszekrény teljesen ép és már ki is ürítettük azokat.

Az elpusztult üzletek.

A legnagyobb károsodás a Berta Testvérek vaskereskedő cégét érte. A szerencsétlenség márról-holnapra tette tönkre a virágzó üzletet. A szó szoros értelmében eltűnt a föld színéről a hatalmas üzlethelyiség és az alatt levő raktár, amely telve volt árukkal. A céget ért kárról a Berta Testvérek egyik tulajdonosa a következőket mondotta:

— Az üzletben és a raktárban, amely tökéletesen elpusztult, körülbelül 2 millió lei értékű vas acéláru volt beraktározva. Eppen nemrégiben kaptunk rengeteg új árut, mert készültünk az erős őszi szezonra. Az őszi vásár hatalmas

forgalmát csak a sok új áru beszerzésével tudtuk volna lebonyolítani. Most új és régi áru egyaránt teljesen tönkrementek. Az irtózatos zuhanás; a hatalmas súlyok, a tűz, a tűzoltók által a tűzre feokendezett víz és az eső tönkretették az árukat tökéletesen. A nagymennyiségű evőeszközök, termospalackok, edények, zsebkések stb. stb. most mind egy masszába avulva hevernek a romok alatt és nincsen egyéb értékük, mint az ócskavas értéke, de hát nem is érték, mert az áru kész áru formájában két milliót ért, mint ócskavas az egész ezer lelt aligha ér. Szerencsére az üzlethehelyiségben nem volt készpénz, mert a bátyám Berta Béla éppen most utazott Budapestre és a készpénzt magához vette, hogy azon új árukat szerezzen be. Az üzleti könyvek természetesen elpusztultak szintén, de hát ez már nem növeli súlyosan a nagy károsodást. Az üzlet ugyan be volt biztosítva a Foncierénél, de olyan csekély összegre, hogy az megközelítőleg sem hozza be a kárt. Ugy tudom, hogy 100.000 leire biztosította annak idején a bátyám. A szerencsétlenségre vonatkozólag csak annyit mondhatok, hogy mi tudtuk, hogy a vesztély közel van, de hogy annyira közel azt mégsem sejtettük. Tegnap este megjelenő nálunk Vandracsek építómester és bejelentette, hogy este 7 órára már el fognak jönni az emberek, akik a mi üzlethehelyiségünkben lévő főpilhert alá támasztják. Mi este 7 óráig vártunk is és akkor hagytuk el az üzlethehelyiséget. Nemsokára azután meg történt a torony beömlése, amely után néhány perc múlva érkeztek meg az emberek, akiknek az alátámasztási munkát meg kellett volna kezdeni. Ha az emberek előbb érkeznek és munkához kezdenek, talán rájuk dőlt volna a sarokrész.

A biztosítások

Megkérdeztük a Neuman Testvérek cég egyik főtisztviselőjét, akinek a hatáskörébe tartozott a ház kezelése is, aki a következőket mondotta:

— A ház mintegy ötven éve van már a Neuman család birtokában. A nagyon régi ház, amelyet nem tudjuk mikor építettek, nagyon jól tudjuk, hogy tatározásra szorult és ezért már hat héttel ezelőtt jelentést tettünk a városi építészeti bizottságnak. Tegnap délután volt künn a bizottság, amely azután tényleg meg is állapította a tatározás szükségességét. A cég Vandracsek Ignác építómestert bízta meg a sarokrész rendbehozatalával, aki még az este folyamán hozzá akart fogni a munkálatokhoz és a munkásai az egész éjszaka folyamán dolgoztak volna. De mielőtt a rendbehozatal végrehozására kerülhetett volna a sor, megtörtént a szerencsétlenség.

— A ház a trieszti General és az Erdélyi Első Biztosítónál volt behizosítva összesen 3 millió leire. A házban tönkrement lakások berendezéseinek értéke is megterül részben biztosítások útján. Így Haas Albert szállító kárának egy része meg fog térülni, mert berendezését 70.000 leire biztosította a Generalnál. Haasék éppen tegnap délután vitték fel a pad-

lásra a mosásból kikerült összes fehérneműket, melyek mind a tűz martalékává lettek. Elpusztult Schauer Jakab rövidárkereskedő lakásberendezésének egy kis része is, aki 100.000 leire biztosította a berendezését. Ugyancsak megterülnek a következők kárai biztosítás útján: Schwarcz Józsefnek a Neuman Testvérek cég főtisztviselőjének, aki 100.000 leire biztosítást kötött, Stern Miksának a Marmorosch cég tisztviselőjének, aki 100.000 leire biztosított, Gráb Józsefnek a Neuman cég tisztviselőjének, aki pedig 150.000 leire biztosította be a berendezését. A többi üzletek és lakások kárait, még nem si-

Leomlóban az egész főtéri homlokzat.

A ma délutáni szakadó eső látványlag eloltotta a még füstölgő tűz kőket. Az eső megszűnése után azonban ismét füstölni kezdtek a romok és a sötétség beálltával fel-fel csapó lángnyelvek világitották meg az esőzattal utat.

A felhőszakadás az egész épületet megingatta. A ház főtér felé néző fala elszakadt a keresztfalától, így, hogy az teljesen szabadon áll és minden pillanában ledőlhet.

A fal, amelyek legszélesebb frontját foglalja el az épületnek, most

Irodalom és művészet.

Színházi válság Magyarországon (Bezárják a vidéki színházakat.)

BUDAPEST. Ma gyűlést tartottak a vidéki színházgatók válságos helyzetükről. Egyesek azt hangoztatták, hogy radikális módon segítsenek anélkül, hogy a vidéki színházakat bezárnák. Kívánják az ingyenes színházhelyiséget, fűtést, világitást és államsegélyt. Kardos Géza debreceni színházgató előadta, hogy szeptember hó elseje óta társulata nem tart előadásokat, mert az 500 százalékkal felemelt rendőri díjakat képtelen megfizetni. Napi bevétele pedig 72 ezer korona. Palágyi Lajos szegedi színházgató kijelentette, hogy naponta 19 ezer nyolcszáz koronába kerül a társulata. Marházy Miklós kaposvári színházgató azt a javaslatot tette, hogy zárják be az összes színházakat. A gyűlés tagjai abban állapodtak meg, hogy a jövő hétre újból összehívják gyűlést és küldöttséget menesztnek a belügyminiszteriumhoz a talmagas rendőri díjak visszavonása végett.

Az aradi városi színház heti műsora. Szombat: Tüzek. C. bérlet. Vasárnap d. u.: Mánás Miska Galetta Ferenc felléptével. Este: Tüzek. A. bérlet.

Minisan Cornél kiállítása. Holnap, szombaton délelőtt 11 órakor nyílik meg Minisan Cornélnek, a jónévű aradi festőművésznek a Kultúrpalota kistermében rendezett kiállítása. Minisan tárlatáról legközelebb bőven fogunk írni.

A színházi iroda hírei. Az új színházi szezon első prózái premierjét tegnap este tartotta meg a színház: Hanz Müller nagyhatású színművét, a Tüzek-et mutatta be. A darabot az igazgatóság több napon át műsoron tartja. Vasárnap délután mutatkozik be a délutáni

került megállapítani, mert a délután folyamán a tűz lokalizálásával kezdettek hozzá a mentéshez. Még nem tudni, hogy milyen kárt okozott a szerencsétlenség a Molnár Béni cégnek, aki egy budapesti posztókereskedő bizománya és akinek több mint 700.000 lei értékű áruja volt az épületben. A Gottlieb kalapos üzlet teljesen elpusztult. Ellenben a Joanovits féle szücsüzlet áruja és az ottlevő megőrzésre átdott bundák és prémek károsodás nélkül megmenekültek, ugv. hogy felesleges minden aggodalom azoknak, akik Joanovitsnál raktározták el prémjeiket. (b. l.)

minden kocszörgésre láthatólag megmozog. A rendőrség és tűzoltóság intézkedett, hogy senki se tartózkodjon közelében. A lángok ismét az ég felé csapnak, de a tűzoltóság munkáját megnehezíti az ingadozó fal, amelynek ledűlése az egész épület összeroppanását vonhatja maga után. A tűzoltók az utolsó pillanatig az emeleteken dolgoztak, azonban a minden percben beállható falbeomlás arra kényszerítette őket, hogy lejöjjenek az épületből. Nincs kizárva, hogy mikor rára a sorok megjelennek a hatalmas fal már leomlott.

publikumnak az aradi színház új bonvivantja, Galetta Ferenc. Ebből az alkalomból a közönség régi kedvenc operettjét, a Mánás Miskát tűzte műsorra az igazgatóság. Jegyek az összes előadásokra elővételeben a színházi pénztárnál kaphatók.

Mozi.

Utóljára megy az Apolló színház műsora a „Kalózok és vadállatok között” szombaton. Szombaton vetíti utóljára az Apolló színház azt a nagyrányu Ha-Ra-Fi képet, amely két napon keresztül a legnagyobb sikert aratta. Carl de Vogt produkciói, amelyek gyakran életveszélyeztetéssel járnak, izgalmas percekert szereznek a közönségnek. A nagyszerű kép utóljára megy szombaton az Apolló színházban.

„A boldogság konyhája” — először mutatja be az Uránia színház szombaton. William J. Locken, kiváló amerikai író novellája után írták és dolgozták fel filmre ezt a képet, amely a közönséget oly nagyon érdeklő művész életéből meríti roppant érdekes motívumokkal átszőtt tárgyát. A hatfelvonásos képben Henry Stanford és Schirley Masan gyönyörű alakítással szerez feledhetetlenül kellemes percekert a közönségnek. Ritka esetet tárgyalt ez a kép, amelyen valami szelíd epicureusi nyugalom vet véget a rohanó történéseknek. A kiváló és mindenkit érdeklő kép első ízben szombaton vetíti az Uránia színház.

Jön „Az anya és a halál”. Az Uránia színházban jövő héten lesz bemutatója a világhírű Strindberg drámának „Az anya és a halál” címen, amelyet Leon Poirier rendezett meg. Előre is felhívjuk mindenki figyelmét erre a képre.

Közgazdaság.

A valutapiac.

Aradi valutaárak (szept. 15.) Dollár 162, márká 12, szokol 5.40, dinár 1.80, francia frank 12.50, magyar korona 8. Kifizetések: Budapest 16, Bécs 520, Berlin 11, Prága 5.50.

Zürichi nyitás (szept. 15.) Berlin 0.34.50, Newyork 533.50, Milano 22.55, Prága 17.75, Budapest 21, Varsó 0.08, Bécs 0.0075, lebelyegzett korona 0.00875.

Zürichi zárlat (szept. 15.) Berlin 0.37, Amsterdam 207, Newyork 533.50, London 2362, Páris 40.57, Milano 22.50, Prága 17.70, Budapest 0.23, Zágráb 1.95, lebelyegzeti korona 0.00875.

Budapesti devizaközpont jegyzései (szept. 15.) Zárlat: Napoleon 9400, dinár 32—33.60. Amsterdam 970—995, Bucuresti 16—17.50, London 11100—11400, Berlin 180—200, Róma 105—110, Páris 190—195, Prága 82—86, Zürich 455—465, Bécs 300—310, Zágráb 8—8.40, Newyork 2500—2575, Varsó 38—40.

Budapesti értéktőzsde (szept. 15.) Magyar Hítel 6250, Osztrák Hítel 1300, Salgó 62500, Rima 18800, Déli Vasút 7100, Államvasút 48500, Kohó 47000, Atlantika 4900, Ganz-Danubius 760.000, Kőszén 158.000, Nasici 82000, Szlavónia 3450, Országos fa 2550, Viktória 49500.

Bécsi hivatalos zárlat (szept. 15.) Prága 246, Zágráb 269.75, Budapest 32, Varsó 11, Milano 3140, London 330700, Newyork 74700, Páris 5170, Zürich 14000, Berlin 289.50.

Ujabb szerb követelés.

(Kártérítési igény Magyarországgal szemben.)

BUDAPEST. A Vitradat jelentése szerint Jugoszlávia újabb kártérítési követeléseket szándékozik támasztani Magyarországgal szemben. A jugoszláv kormány állítólag felszándékozik szólitani a Bácska, a Bánság, Szlavónia és Horvátország mindazon területelt és lakosait, akiknek Magyarországgal szemben a háboru alatt elvitt tárgyaikert követeléseik vagy egyéb kártérítési igényeik vannak, azokat jelentsék be. A városi tanácsok magukra is vállalták már azoknak az adatoknak összegyűjtését, amelyek a békeszerződés értelmében a kártérítés kiutalásához szükségesek. A hír szerint a belgrádi kormány ebben az ügyben legközelebb jegyzékert intéz a párisi jóvátételi bizottsághoz. A lap megjegyzi, hogyha ez az ügy a jóvátételi bizottságot komolyan foglalkoztatná, akkor diplomáciai körök véleménye szerint a békeszerződés értelmében Magyarország is jogot formálhat arra, hogy a bajai háromszög és Baranya megszállása alatt a jugoszláv hatóságok által történt rekvirálások értékének visszatérítését kérje.

A szerkesztő:

KÁROLY JÓZSEF

lel.

Cenzurat: Dr. Román Magón.

Külföldi cipőkülönlegességek nagy választékban érkeztek. Legjutányosabb árban beszerezhető: **LÉVAI ÉS SZIGETI** cipőáruháza, Arad. Ezelőtt Buchsbaum és Tarsa. 12547

Nehézségek a lisztellátásnál. (A város gabonát kéri minisztertől.)

Aradváros vezetőségének súlyos problémája a város közönségének lisztrel való ellátása. Az új gabonarendelelet Aradon egykönnyen végrehajtani nem lehet. A rendelet ugyanis arról intézkedik, hogy csak kétféle minőségű lisztet szabad a közönség rendelkezésére bocsájtani és a malmok kizárólag a pékeknek adhatnak el a lisztkészletükből. A városnak jelenleg nem áll megfelelő mennyiségű gabona rendelkezésére úgy, hogy még a malmok is nehezen tudják magukat ellátni gabonával. Nálunk a régi királyságbeli szokással szemben az a helyzet, hogy a közönség nagy része nem a pékek től vásárolja a kenyeret, hanem saját maga süti. A város vezetősége belátta azt a súlyos helyzetet, hogy a rendelet szerint csak a pékek lehet ellátni lisztrel, felirattal fordult a miniszterhez, amelyben amennyi gabonát kért a város rendelkezésére bocsájtani, amennyi teljesen elég lesz a közönség ellátá-

sára. Azonkívül a rendelet egyik súlyos pontja, hogy csak kétféle lisztet lehet a malmoknak örölni. Arad város közönsége hozzá van szokva ahhoz, hogy mindenféle típusú liszt álljon rendelkezésére. A város vezetősége kérte a miniszter intézkedését, hogy változtassa meg a rendeletnek ezt a pontját, hogy a közönség rendelkezésére többféle minőségű liszt álljon. A fő polgármester ma felhívta az összes aradi malomtulajdonosokat és helybeli sütőket, hogy az ipari és kereskedelmi miniszter rendeletében elrendelt nyomtatványokkal és nyilvántartásokkal lássák el magukat. A rendelet ugyanis előírja, hogy a malmok kötelesek készleteiket állandóan nyilvántartani és a kiadott buza és lisztmennyiségről nyilvántartást vezetni. A nyomtatványokat dr. Marcus Mihály prefektus rendelete alapján a helybeli görög keleti román egyház nyomdájára készítette el és azok ott szerezhetők be.

Tizenhárom millió a zsidók száma.

BÉCS. A Népszövetségi Liga bécsi titkársága tanulmányozta a zsidó-kérdést és a tanulmányának egyik legérdekesebb részlete, mely Beszinszkinék, az ismert nevű zsidó statisztikusnak adatai alapján igyekszik megállapítani a világ zsidóságának létszámát. Pontos számot nem lehet megállapítani, hivatalosan is elismerhető tényként vehető azonban, hogy a zsidók száma: Európában 9,073.522. Amerikában 3,215.873, Ázsiában 444.333, Afrikában 391.900, Ausztráliában 19.415, vagyis a hivatalosan számontartott zsidók száma 13,145.043. Az összlakossághoz irányítva Európában 2, Amerikában 2,5 százalék a zsidóság száma. Nagy tömegekben a zsidóság a kereskedelmi és kultur-metropolisokban él. A legtöbb zsidó New Yorkban (1,350.000) és Chicagóban (359.000) él. Európában a vezető szerep Lengyelország fővárosát, Varsót illeti 358.000 zsidó lakossal. Varsó után Budapest következik, amelynek a statisztika szerint 203.000 zsidó lakója van. Odesszában állítólag 185.000 zsidó él, ez azonban aligha fedí a valóságot, mert a bolsevikiek elől a zsidóknak nagy része elmenekült, viszont valószínűtlenül hangzik az az állítás, hogy Bécsnek csak 175.000 zsidó lakója lenne, Berlinben 143.000, Londonban 132.000 zsidó él.

Beszinszki statisztikája a világ háboru előtti népszámlálási adato-

kat vette alapul. Azóta e téren jelentős eltérések, változások történtek, az bizonyos és pedig Amerika javára, ahol a zsidóság száma a háboru óta rohamosan növekszik bevándorlás révén.

Budapesti ház-árak.

Apróhirdetés tanulmány.

Az apróhirdetések szerint, amelyek hasábszámra jelennek meg napról-napra a budapesti lapokban és amelyekben azok a háztulajdonosok, akik házaikat, vagy villáikat eladni akarják, érdekes összehasonlításokra nyílik alkalom a budapesti és az aradi ház-árak között.

Mutatóul itt közlünk néhányat. Kétemeletes bérház Keleti pályaudvar mellett 5.500.000 kor. Háromemeletes ház 25 lakóval Óbudán 7.000.000 korona. Háromemeletes, nyolc üzlettel 9.000.000 korona. Nagymező-utcában háromemeletes ház 12.000.000 korona. Király-utcában kétemeletes, tizenegy üzlettel, jövedelme 1.500.000 korona, eladási ára 25.000.000 korona. Lipótvárosban hatemeletes liftes, nyolc üzlettel, háromszobás lakástól 12 szobásig 30.000.000 korona. Déli vasutnál egyemeletes 9 szobás, 8.000.000 korona. Margit-körutnál egyemeletes ház két szobával 2.600.000 korona. Keletrőlgyben 4 szobás ház 2.000.000 korona. Damjanich-utcában gyönyörű ház 25.000.000 korona. Más adatot nem is közöl a hirdetés. Csak gyönyörű: 25.000.000 korona. Egyemeletes ház öt üzlettel

4.500.000 korona. Rózsadombon kétszobás épület 5.500.000 korona. A villák sem olcsóbbak, Arr drássy-uti rajonban urasági villa, autogarageval 20.000.000 korona. Pestlőrincen három szobás villa 1.800.000 korona. Kétszobás családi ház Pest mellett, három hold gyümölcsösrel 1.900.000 korona. Andrassy-uti villamegyedben főúri 12 szobás villa 25.000.000 korona.

'AGRICOLA'

Általános Biztosító
Részvénytársaság

Alapítók: 10.000.000 Mt. Tartalék: 25.000.000 Mt.

Alapítva 1905-ben.

Eddig kifizetett károk: 35.000.000 Mt.

Elvállal biztosításokat minden ágazatban, élet- és balesetbiztosításokat pedig békébeli díjakkal, melyek 10 év múlva visszatérítenek. Tűzbiztosítási kötvények itt állítatnak ki azonnal.

Ne feledje el, hogy háza, lakása, áru-raktára és egyéb vagyona ma legalább 20-szor annyit ér, mint a háboru előtt! Vizsgálja át biztosítási kötvényeinek összegét és emelje fel azokat a mai értékhez mérten, hogy kár esetén megfelelő kártérítést is igényelhesen.

Yezérképviselőt Arad- és Hunyadmegyék részére 12549

Aradon!

Rubinstein Mór

szállító cég

Str. Bratianu 2. (Weitzer-u.) Tel. 188

Piblinger Ede

fordítási iroda

Str. Moise Nicoara 1. (Petőfi-u.)

Ujabb küldemény érkezett

nagy választékban 12548

valódi angol télikabát és férfi

ruha szövetből. Béke minőségű

Adler Hugó Arad, Str. Bratianu

(Weitzer János-u.) I. I. em.

FIZESSÉTEK

Prágai Magyar Hirlapot!

Hirdessen

Prágai Magyar Hirlapban!

Terlessze

Prágai Magyar Hirlapot!

Mindennemű megkeresések egyetemen

a Prágai Magyar Hirlap kiadóhivatalához

Prága I. Na Peretyas 8. kiadóház.

TUNGSRAM

A LEGTARTÓSBAB ÉS TÖRLETES

LEBEGZÁSÁRÓSBAB ÉS VILÁGÍTÁS!

Szállít minden mennyiségben országos, ilkörös hordókat minden nagyságban 0000 Kívánatra árajánlattal azonnal szolgál.

4290

4290

Zseb-Fali-Wecker-**ÓRÁK**
Tört aranyat legmagasabb napi árára vesztünk.

Ékszerek, disztárgyak
legizlésesebbek, legolcsóbbak

Grallert J. és Fiánál
ARAD. 4202

Magyar, német és román nyelvet szóban és írásban tudó

gyakorlott gép- és gyorsírón

felvétetik. Szakmabeli előnyben. Jelentkezés:

„Orient“ biztosító vezérigazgatók ir-
dájában, Bulev. General Dragalina (Appony-
körút) 2. d. e. 9-12 között. 12549

RAGYOGÓ FEHÉREK lesznek a fogai, ha Földes-féle MARGIT FOGPASZTÁT használnál. Egy tubus ára 8.— Lei.
Kapható: dr. Földes gyógyszerárban.

Román fordítások

4146
valamint írásmunkák írógépelve elsőrendű munkaerők által dicseccsítő mellett legolcsóbban:

Bodnár József

írógépvállalatánál, a főpostával szemben.

Vilányvilágítást, erő-átvitelt szakszerűen és jutányosan készít

Hammer Vilmos

műszerész, Arad, Piața Avram Iancu (Szabadság-ter) 5-6. Költségvetéssel illyalánul szívesen szolgálok. 4208

izzólámpák olcsóbban mint bárhol.

BÜRGER ALBERT

mechanikai hordógyára,

Tg.-Mures : (Marosvásárhely)

Szállít minden mennyiségben országos, ilkörös hordókat minden nagyságban 0000 Kívánatra árajánlattal azonnal szolgál.

4290

4290

Nikkelezéseket, bádogos munkákat, ugyszintén vízvezetékét újat és javításokat legjutányosabban vállal

Kohn József, Arad,

Strada Consistoriului
(Batthyány-utca) 32.

Nagy fizetés mellett jobb körökben jártas egyének különleges szolgálatra akceptáltak. Bemutatkozás 9—12 óra között: 4852

Pénzbeszedők, ügynökök és ügyvivők alkalmas állás nélküli egyének (nők is lehetnek) új orvosi vizsgálat nélkül élet- és gyermekbiztosítók felvételére alkalmazhatók. Boulevardul General Dragalina (Apponyi-körut) 2. sz.

„ORIENT” Általános Biztosító Részvénytársaság Arad,

Apró hirdetések.

Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetési ára 1 leu.

Vastagabb betűvel 2 leu.

A vastagabb betűvel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

Hirdetéseket délután 5 óráig vezünk fel.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni!

A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 10 leu.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

Alkalmazás.

SEGÉD. Vidéki előkelő kézmű, konfekció és rövidáru üzlet részére egy idősebb és egy fiatalabb ügyes segéd jó fizetéssel azonnal felvétel. Ajánlatok írásban, vagy személyesen Mencesz Adolfs Arad, eszközölhetők. 4277

FEHÉR NEMŰ VARRÁST vállalkozó, házhoz is megyek. Cím a kiadóhivatalban. 4348

ANGOL NŐI SZABÓSAHOZ jó varrónő felvétel. Wolmuth, Str. George Bariju (Rákóczy-utca) 29. 4360

PERFEKT román, német levelezőt keresek a délutáni órákba. Cím a kiadóhivatalban. 4358

GLOGOVAT KÖZSÉG jegyzői kórállában egy gyakornok havi 300 Lei fizetés, lakás, fűtés, világítással, szorgalmához képest némi mellékköltség mellett, azonnali belépéssel alkalmazást nyelhet. A román nyelvben jártasok előnyben részesülnek. Személyes leletekezés a jegyzői kórállásban hétköznapon a délutáni órákban. 4364

SZOPTATÓS DAJKA keresetekkel azonnala Dunajohoz, Str. Russu Sirianu (Aulich Lajos-utca) 8., emelet. 12421

VENDÉGLŐi szakácsnő, szobanászony, 2 kiszolgáló leány Nemzeti szállodában (vált Kardos) azonnal felvétel. 12728

HARISNYÁK, nyakkendők javítását, valamint ridikülök készítését jutányosan vállalom. Piata Catedrala (Thököly-tér) 8a. szám. 4377

GAZDASSZONYI állást keres három éves kislánkkal szorgalmas, szelíd nő. Cím Wallinger hirdetőjében. 12425

ÜGYES mindenféle leány felvétetik kéttagú családban. Str. Col. Pirici (Vörösmarty-utca) 8., II. em., 11. 31760

Vétel és eladás.

NYÓLO-KILÉNC éves fiúnak való hasonlított ruhák eladó. Str. Consistorială (Batthyány-utca) 28., I. em. jobbra. 500

KERESÜNK megvételre egy jókarban levő zongorát. Címeket „Zongora” jelígyére a kiadóba küldjük. 4379

SZALONNA kifestés esemege és táblaszalonna, zsír kapható: Eltemiszterházban, Str. Brătianu (Weitzer-utca) 8. 4374

BÖSENDORFER koncertzongora sűrűsen eladó. Cím Strada Corneli Popescu (Edelsbacher-utca) 24. 4370

HAT SZEMÉLYES porcellán kávékészlet, női íróasztal, kerékpár, ottomán eladó. Str. Marasesti (Kossuth-utca) 34. szám, jobbra. 4878

EGY bordó selemmel bélelt landauer hintó elutazás miatt sűrűsösen eladó. Megtekinthető Schamberger kocsiágyban, Arad. 4380

BÉLYEGGYUJTEMÉNY (kb. 4000 db.) eladó. Cím: Wallinger hirdetőjében. 12425

RONGY géptisztításhoz megvételre kerestek. Cím a kiadóban. 5492

TEPLOMŰLÉST átvezeték női osztályon, neolog templomban Str. dr. Rațiu (Sároossy-utca) 3. 4359

ELITE, STAR, JUNO stb. őszi divatlapok Kerpelel. Vidékre is pontos küldés. Ugyanott 20.000 kötet könyv olcsó kiadásra. 12701

MŰTÁRGYAKAT, porcellánokat, figurákat, vázákat, szobrokat, japán és kínai dolgokat, antik butorokat, festményekeket, mindenfajta ezüst tárgyat, perza és szmirnaszőnyegeket, dísztárgyakat és egész gyűjteményeket a legmagasabb árban vásárol a Salon Artistique (Bulev. Regina Maria) 20. Fischer Eliz-palota.) Alkalmi ajándékokus vásárlási forrása. 11691

BUTOROK sűrűsösen eladó. Str. Mocozi (Orczy-utca) 17. 4357

DIOFAPALLO száraz, megvételre kerestek. Victoria butorgyár Strada Ioan Kálvin 42. 4347

ALKALMI VÉTEL. Egy pár gyönyörű szép kép Bihari „Biró előtt” című, levegel egytt 1500 leiert eladó. Megtekinthető Victoria-iroda. Piata Avram Iancu (Szabadság-tér) 16. sz. 12215

ÚJ BUTORHITELI Minden hitelképes egyén bevezetett ebédő, hété nappal szalon, egyes fa- és vasbutorokat, iróasztal és konyhaberendezéseket, divány és matraccokat stb. Fizet hetenként Lei 1000 után Lei 6. CAROL GARAI magazin de mobile Cafea Bănatului (Aztealos Sándor-utca) 5. 12031

MINDENKINÉ TÖBBET FIZETÜNK képekért, bronz, márvány és porcellán figurákért, perza, szmirna, argamant-szőnyegekért, török kendőkért, antik és modern butorokért, zongorákért, modern és antik dísztárgyakért, japán vázákért, régi ezüst és arany műtárgyakért, mindenféle műbelső régiségekért. Szépművészeti Salon Strada Emlinescu (Deák Ferenc-utca) Ortutay-palota. 11911

Ingatlan.

STRADA SAVA RAICU (György-utca) 94a) számú ház lakással eladó. 4341

MAGANHÁZ szép lakással eladó. Cím a kiadóban. 4374

STR. GEN. C. COANDA (Borona-utca) 22. sz. sarokház, nagy telekkel, gazdálkodásra alkalmas, eladó. Bővebbet: Sága, Iskola-utca 16. 4382

Oktatás.

ANGOL, francia cursusok. Szeptember tizenötödől. Este hatkor. Lycumban. Olvén Len. GYERMEKKURZUSRA előjegyzés. GÁRGÉZ. 3819

Külömfélé.

EZERJÓFŰ gyomoreltér, páratlan hatású szer gyomor és bélbántalmak, étvágytalanság, hányinger, felfuvaltság, emésztési zavaroknál. Dr. Földes gyógy szerár Aradon. 10831

COPYINGOFFICE letrő, sokszorosító fordító iroda, diktáló szoba Schmutzert sz. Szegefinél. Luther-utca. 3649

MŰHELY és istálló (6—8 lószágra) kiadó. Str. Szt. George (Dezsa-utca) 1a) számú ház eladó. Bővebbet: Str. Abatorului (Vágóhid-utca) 30. 4365

Hirdetmény.

Paulis hegyközség ülése f. évi szeptember 24-én d. e. 11 órakor fog megtartatni. Paulis, 1922. szeptember 16-án. 4876
Elnökség.

SIRIÁN (Világoson) község háza közelében ötszobás magánház

elfoglalható lakással olcsón eladó. Bővebbet Wallinger-irodában Str. Emlinescu (Deák Ferenc-utca) 10. 12428

A legszebb és legolcsóbb
nyomtatványokat
AZ
ARADI KÖZLÖNY
könyvnyomdája készíti

„SPARTA” szövművészeti iskola

műtermet az eddigi ideiglenes helyesből (Str. Emlinescu Krispin-tér) a Buf. Reg. Maria H. stá (Hermann-palota) helyesre átt. Folytatásba beiratkozások az összes keleti technikák elsajátítására. „Sparta” hirdetés, Arad.

ARADI KERESKEDŐK TAKARÉK

ÉS HITELSZÖVETKEZETÉNEK

BANK- ÉS VÁLTÓÜZLETE

Bul. Regina Maria (Ándrássy-tér) 7.

Megnyílik: F. évi szeptember 18-án hétfőn.

SÜRGÖNYCÍM: DEVISABANK. TELEFON: 50 és 20

Külföldi kifizetések, csekkok, idegen pénznemek legkényelmesebb vetele és eladása. Sürgőnyi törítések az összes világgpiacokon. 12540

TAKARÉK- ÉS FOLYÓSZÁMLABETÉTEK,

árúhiteltek, lombardok, finanszírozások; az összes bankeszerű műveletek keresztülvetele.

Ingyen

nem, de mélyen lezállított áron bérmentve az alant felsoroltak közül bármelyiket postán kapja, ha ajánlott levélben rendel és mellékel (utánvétellel a posta nem vesz fel csomagot)

25.— Lelet:

1 hőtűvel selem nyakkendő, 1 vagy 2 drb zsebkendő, 1 pár férfi soknit patent tartóval, 1 gammá nadrágtartó, 1 pár finom női haringyát, legújabb Gilette-rendező szobrotort készítő-készlettel és 8 késsel, 1 legújabb tyukzem- és keménybőr-gyalu 6 késsel, 10 elsőrendű borotva pengét, 2 drb művészi faliképet füve alatt, 1 bontófésű, 1 legfinomabb manikűr olló, 1 legfinomabb öngyújtót, 1 zsebkést, 1 tüstülőt.

Még a készlet tart:

1 legfinomabb manikűr készlet, vagy 1 kész ventilátorlegyes 40.— Lelet.

Élerendű zseb- vagy karkötő órák jótékossal 30.— Lelet.

Uj! Uj! Aram- és vasért nélküli, soha el nem romolható „Mevett” ajtóvagy kapcsológolyó 30.— Lelet.

Legjobb gyártmányú szájharmonikák 15, 20, 25, 30 Lelet. Szaj és nagyság megirandó. Postóért tételenként 5 Lelet küldendő. — Árjegysék kívánatra 2 Lelet.

Cím: I. SZEMERE Wien, VI., Windmühl-Gasse 30.

Rendelésnél kikérkezzon az „Aradi Közlöny”-re.

Mindenből a legjobbat!

Mindenből a legjobbat!

Utlevelekre vizumot 55.— Lelet legpontosabban leggyorsabban a „Kelet” hirlapiroda szerezt